

Mange innlagt med tvang

I 2010 ble rundt 5 700 personer tvangsinnlagt til sammen 8 300 ganger. Det utgjør 22 prosent av døgnpasientene i det psykiske helsevernet for voksne og 18 prosent av alle innleggelses.

Tekst Bjørn Arild Østby Foto Colourbox

Det har vært en målsetting å redusere omfanget av tvangsbruk innenfor det psykiske helsevernet. Rapporten «Bruk av tvang i psykisk helsevern for voksne 2010» er ledd i dette arbeidet.

Tvungen observasjon

Nivået på tvangsinnleggelse i 2010 er tilnærmet uendret fra året før, og det ser ikke ut til at omfanget av tvangsinnleggelse er på vei ned.

Halvparten av tvangsinnleggelsene var en innleggelse til tvungen observasjon og tvungent psykisk helsevern med døgnopphold ble vurdert å være nødvendig for en av fire observasjonsopphold. Analysene viser betydelige forskjeller i omfanget av tvangsbruk både mellom og innad i helseregionene, og det er de samme forskjeller som fremkommer for både 2009 og 2010.

Schizofrenidiagnose

For 39 prosent av de tvangsinnlagte pasientene var schizofreni angitt som hovedtilstand og tvangsbehandling ser i stor grad ut til å kunne knyttes til denne pasientgruppa. For nærmere hver tredje tvangsinnlagte ble det i 2010 rapportert om rusrelatert lidelse, og observasjonsopphold ser i noen grad ut til å kunne knyttes til forekomst av rus.

Rapportering av tvangsbehandling, vedtak om skjerming og tvangsmiddelbruk antas fortsatt å være ufullstendig og nasjonalt omfang for 2010 kan derfor ikke beregnes basert på rapporterte pasientdata.

Kontrollkomisjonene

Ifølge tall fra kontrollkomisjonene ble det i 2010 fattet 3 499 vedtak om tvungen observasjon og 3 980 vedtak om tvungent psykisk helsevern (TPH).

Av de 3 499 vedtakene om tvungen observasjon ble 247 vedtak påklaget til kontrollkomisjonene. Av disse fikk fem prosent medhold. Av de 3 980 vedtakene om TPH ble 1 915 vedtak, eller 48 prosent, påklaget til kontrollkomisjonene. Av disse fikk også fem prosent medhold. Det er imidlertid store forskjeller mellom komisjonene.

Kommisjonene behandlet blant annet spørsmål knyttet til husordensregler, saksbehandling (journalføring, brukermedvirning), samtykke samt overføring fra frivillig til tvungent vern. Videre tok enkelte kommisjoner opp spørsmål vedrørende tolketjenester og andre språklige utfordringer. Det er også knyttet merknader til pasienters mulighet for aktivitet ved opphold i psykiatrisk klinikk og overføring når pasienten er ferdigbehandlet.

Mangelfull rapportering

Institusjonenes innrapportering av tvangsdata til Norsk Pasientregister (NPR) er fortsatt mangelfull. Og gjennomgangen av data fra kontrollkomisjonene avdekker en betydelig underrapportering, særlig av utfallet av kontrollkomisjonenes behandling av klager på skjerming og på bruken av tvangsmidler.

Helse- og omsorgsdepartementet har nå pålagt de regionale helseforetakene og Helsedirektoratet å utarbeide forpliktende handlingsplaner for redusert og riktig bruk av tvang i de psykiske helsetjenestene. ■

TVANG: Like mange ble tvangsinnlagt i 2010 som året før.

